

педагог може в більшій мірі проявити свою індивідуальність, авторську методику, врахувати інтереси студентів. Характерною рисою студійної роботи є гнучкість, відхід від шаблону. У знайомстві з цим видом мистецтва перевага може надаватися різним напрямкам художньо-проектної діяльності: артдизайну, промисловому, архітектурному дизайну, етнодизайну, дизайну одягу та ін.

Специфіка студійної роботи дає можливість для індивідуального розвитку творчих здібностей майбутніх дизайнерів. Організуючи роботу студій, ми виходили з припущення, що активному опануванню матеріалу, творчій самореалізації студентів буде сприяти дотримання методичних принципів; широке охоплення об'єктів для творчості; розкриття індивідуальних здібностей; рух від знань до творчої діяльності; використання різноманітних матеріалів, у тому числі нетрадиційних, недорогих.

Література:

1. Омельницька Є. С. Формування проектного мислення студентів-дизайнерів у процесі професійної підготовки // Педагогіка вищої та середньої школи: зб. наук. праць. Вип. 26: Мистецька освіта в Україні (теорія, методи, технології) / ред. кол.: В. К. Буряк, Л. В. Кондрашова, Г. Б. Штельмах та ін.; гол. ред. В. К. Буряк. — Кривий Ріг: КДПУ, 2009. — С. 268-274.
2. Прусак В.Ф. Методологічні підходи до підготовки дизайнерів у вищих навчальних закладах / В.Ф.Прусак // Наукові записки Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. — Вип. 61. — 2006. — С. 131-138.
3. Тасалов В.И. Теория дизайна и проектная культура / Тасалов В.И. // Техническая эстетика. — 1991. — № 7. — С.9.
4. Турчин В. Особливості формування проектно-образного мислення дизайнера: Автореф. дис... канд. мистецтвознавства: 05.01.03 / Харківська держ. академія дизайну і мистецтв. — Х., 2004. — 20 с.
5. Хуторской А. В. Развитие одаренности школьников: методика продуктивного обучения / А.В.Хуторской. — М.: ВЛАДОС, 2000. — 320 с.

У статті проаналізовані найбільш доцільні й ефективні методи навчання майбутніх дизайнерів застосуванню оригінальних рішень під час виконання проектних завдань.

Ключові слова: дизайнер, методи навчання, художнє проектування.

В статье проанализированы наиболее целесообразные и эффективные методы обучения будущих дизайнеров использованию оригинальных решений во время выполнения проектных заданий.

Ключевые слова: дизайнер, методы обучения, художественное проектирование.

In the article the most expedient and effective methods of teaching of future designers are analysed to the use of original decisions during implementation of project tasks.

Keywords: designer, teaching methods, artistic planning.

УДК 378.013.2:7 / 9:011.89

С.В. Машкіна
м. Київ, Україна

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ІННОВАЦІЙНОЇ ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

З другої половини ХХ століття світове співтовариство вступило в нову цивілізаційну епоху, яка за своїм цілеспрямованям і змістом ще не мала аналогів у світовій історії та визначається як постіндустріальне суспільство, епоха постмодерну, інформаційне суспільство, інноваційне суспільство, суспільство знань, громадянське суспільство, полікультурний, багатополарний світ, відкрите суспільство, суспільство споживання, суспільство відкритих можливостей. Нова соціокультурна реальність, вибудована на запереченні попередніх парадигм

соціокультурного прогресу, вимагає осмислення і пошуку нових, більш адекватних утворень дійсності. Трансформації суспільного буття і суспільної свідомості викликають деструкцію традиційних моделей і, як наслідок, зумовлюють дискомфорт ментальності, втрату життєвих орієнтирів, виступають каталізатором девіантної поведінки індивідів і соціальних груп, таким чином критично негативно позначаються на суспільному житті.

Аналіз змістовного наповнення суспільних перетворень дозволяє виділити сукупність факторів, що безпосередньо актуалізують потреби в модернізації професійної та світоглядної підготовки сучасного фахівця — як об'єктивні фактори, серед яких можна виділити: глобалізаційні зміни (глобалізація, становлення інформаційного суспільства, світова динаміка і нова екологічна епоха, локальні конфлікти і необхідність формування «громадянина світу», полікультурного виховання тощо) і внутрішні трансформації (становлення державності, демократичні та ринкові перетворення, зміна духовно-морального клімату, загострення соціальних проблем, зокрема бідності, демографії, екології), а також фактори суб'єктивного порядку, до яких належать: зміна ідеологічної парадигми розвитку, зміна співвідношення раціонального та ірраціонального знання (науки і релігії), змістовне оновлення системи гуманітарного знання (філософія, політологія, соціологія), зміна загальнонаукової картини світу [4, с.18-32].

Система освіти є складовою частиною і відображенням культурно-цивілізаційного процесу. Тому питання етичного змісту освіти, його проблемне поле, смисли і цінності, пронизують всю систему освіти, належать до вічно актуальних, відтворюваних, до вирішення яких приступає кожне нове покоління дослідників. Це визначає особливе місце етичного змісту освіти серед інших форм і способів людського пізнання і практики — сенсоутворюючих, ціннісно-орієнтуючих, визначальних, мотивуючих будь-яку цілеспрямовану діяльність, постає найважливішим регулятором поведінки людини, її взаємин з іншими людьми та зі світом в цілому. Освіта базується на сенсах і цінностях культури і повинна максимально повно відповідати їм, з одного боку, з іншого виступає способом прилучення до способу життя і образу дій суспільства, його культури. Діалектичний взаємозв'язок між поновлюваним змістом освіти, пропонованим подальшим ускладненням громадського життя і його усталеною формою, вже не задовольняє зростаючі потреби суспільства і обумовлює прояв протиріччя, яке актуалізує інновації в системі освіти і задає пошук нових, відповідних викликам сучасності, методологічних підходів, що підсилюють аксіологічний потенціал системи освіти.

Ключовою характеристикою постіндустріального суспільства є зростання ролі людського потенціалу, індекс якого наразі є визначальним фактором у розвитку країни. Тому пріоритетним завданням вищої професійної освіти стає розвиток у майбутнього фахівця якостей і здібностей, що дозволяють йому успішно адаптуватися до швидко змінюваних конкурентних умов, з готовністю сприймати і реалізовувати інновації, створювати якісно новий соціальний простір. Стратегія освітньої політики в галузі професійної підготовки спрямована на реалізацію інноваційної функції сучасної вищої школи як соціального інституту, передбачає оновлення соціальних цінностей і норм шляхом творення нових і використання прогресивних цінностей зі світового освітнього досвіду, адекватних соціально-історичним умовам суспільства [5, с. 59-60].

Мета статті — розглянути методологічні засади інноваційної виховної діяльності вищих навчальних закладів як інтеграції онтологічного, аксіологічного та культурологічного підходів.

У культурно-історичному контексті явища трансформації суспільної моралі кінця ХХ-початку ХІ століть позначені поняттям «постмодерну», що характеризується такими особливостями: соціальний конструктивізм (етика і мораль реально не існують, вони конструюються суспільством); культурний детермінізм (мова визначає мислення); заперечення індивідуальної ідентичності (людина існує як член групи, підпорядкована груповій моралі корпоративного типу); заперечення традиціоналізму і універсалізму етичних принципів (кожна культура утворює власну реальність, включаючи і мораль, традиційні моральні цінності є канонами гноблення і насильства); заперечення трансцендентного походження етичних норм; культ влади (всі етичні цінності є лише масками для приховування примітивного бажання

влади); самореалізації можна досягти у певному угрупованні, звільнивши свої природні потяги, культивуючи суб'єктивізм і не намагаючись впорядкувати своє життя за принципами моралі [3].

Аналіз робіт представників постмодернізму показує, що етична проблематика все рельєфніше визначається в різноманітні проявів життя сучасних людей. Помітними явищами нашого часу є пріоритет групової моралі; мандрівний спосіб життя і відповідна мораль, загроза втрати будь-яких моральних орієнтирів, зростання морального суб'єктивізму [1-3]. Таким чином, ці та інші теоретичні концепції сучасної філософії постмодернізму витісняють онтологію з її досвідом буття, з її ідеєю єдиної спільності й універсалізму, замінюючи поняттями становлення, плюральності, різнорідності і виокремленості. Ідея можливості плюрального моделювання світу, а не пошуку сенсу, руйнує буття людини, його суб'єктність.

Стрімкий процес модернізації освіти, що вимагає швидкості перетворень, зміни поглядів, підходів, зміни буття в цілому, вступає в протиріччя з ментальністю людини, яка створюється роками, побутує на основі традицій і не може змінюватися миттєво відповідно до змінюваної реальності. Переорієнтація людини від буття до становлення ускладнює можливість побудови концептуальної моделі в освіті, обмежує пізнання людини як експлікацію глибинного сенсу і цінності буття, розхитує її підвалини.

Прагнення суспільства XXI століття до сталого розвитку людства онтологічне за своєю суттю, воно визначає можливості виживання людства, заходи щодо збереження життя в умовах наростаючих загроз духовного, біологічного виродження і загибелі людства. Цей процес наразі немислимий без освіти, зорієнтованої на закон випереджаючого розвитку якості людини, якості освітніх та педагогічних систем, суспільного інтелекту і загальнолюдських цінностей. Нестійкість, суперечливість цінностей породжує таку ж суперечливу особистість, а їх нерозвиненість призводить до інфантилізму, коли зовнішні стимули панують над внутрішньою структурою особистості, позбавляючи її глибини і життєвої опори.

У традиціях постмодернізму формується метафілософія або філософія універсалізму - нове філософське мислення, в якому найбільш важливим елементам людського досвіду, таким як творчість, діалог, гуманізм надається загальнолюдське значення як відображенню всепланетарних загальнолюдських цінностей. Нове мислення пов'язане з гуманістичним суспільством, де людина буде відчувати себе вільною, відповідальною перед суспільством і перед людьми істотою, яка прагне до знань. Саме якість змін об'єктів, поява нових форм буття, інновації та нововведення, пов'язані з перетворенням їх внутрішніх і зовнішніх зв'язків характеризує розвиток. Стійкість якості виявляється у незворотності цього процесу, збереженні набутого людиною незалежно від змін, що й забезпечує вже якість розвитку.

Сучасні вимоги до якості освіти містять аксіологічну складову, адже стандарти освіти, по суті, відображають цінності сучасної реальності, включають у себе оцінку якості людини — людського, особистісного, професійного і т.д. У суспільстві система цінностей завжди виступає в якості найбільш високого рівня соціальної регуляції — «це ідеальне буття норми» [2, с. 11], у них відображаються критерії системи нормативного контролю соціальних систем та інститутів.

Потік інновацій і зростання інноваційного потенціалу, спрямовується на той бік розвитку, де спостерігається найбільша напруженість у потребах і потенціал розширення області можливого [7]. Проблема освітніх інноваційних процесів у тому, що цінності сучасних освітніх інститутів переважно не збігаються з цінностями людського буття, створюючи своєрідний «розлом» буття людини, породжуючи безліч екзистенційних проблем. Потреба у поєднанні якості освіти з якістю і цінностями буття особливо яскраво проявляється в нашій реальності.

Якості людини виражають його ціннісне буття. Але цінності освітніх інститутів, реальної дійсності і людини можуть розійтися, таким чином відбувається розмежування аксіології — цінності й онтології — істини, і в цьому випадку навіть гуманістичні цінності можуть не збігатися. Майбутнє буття сучасної людини не буде повним, якщо критерії істини не будуть з'єднані з критеріями цінності. Сучасне визначення аксіології дається в тісному зв'язку з онтологією як «... філософської дисципліни, що займається дослідженням цінностей як сенс утворюючих підстав людського буття, які задають спрямованість і вмотивованість людському

життю, діяльності і конкретним діями і вчинкам» [3, с. 21].

Освіта людини у сучасному світі стає фактично невіддільною від її буття, здійснюється безперервно впродовж усього життя. Але для того, щоб вона реально стало формою людського буття, історичної мірою людського способу життя, вона повинна давати людині сенс, ціннісні орієнтири, право вибору, можливість реалізувати потенціал і розвинути свою особистість, навчатися новому в стрімко змінюваному світі.

Методологія сучасної освіти, інтегруючи онтологічний і аксіологічний підходи, зможе доповнити функцію розвитку людини функцією служіння діяльності людини, в якій цінність стане її метою і засобом, суспільно і особистісно значущою, наповненою сенсом буття.

Вирішення цього завдання можливе за умови відбору змісту освіти, що набуває ціннісної характеристики лише тією мірою, в якій залучає до сфери людської діяльності, відносин, що становлять сутність людського буття. У змісті освіти з точки зору філософської онтології позначено прагнення знайти стійке, всеосяжне обґрунтування для всього існуючого. Воно дає людині критерії вибору між глибинним і поверховим, стійким і минулим, істинним і уявним, щирим і фальшивим, необхідним і випадковим, сутністю і явищем, причиною і наслідком. Онтологія виділила те спільне, сутнісне, що необхідне людині, аксіологія визначила його як загальнолюдські цінності, але їх необхідно зробити ще й цінностями кожної людини. Це досягається в освіті тільки з урахуванням природи людини, тимчасового періоду її буття, який виявляє її тимчасове і часткове суще і особистих потреб, починаючи з самого початку життя.

Вихідним джерелом виховання і навчання людини служить змістовність самого життя, воно вже само по-собі є змістом освіти і органічно вплітається в цілісну тканину проживання людиною свого індивідуального життя серед інших людей, у своєму часі. Ці технології подібні за своєю суттю з осмисленням освітнього процесу як сфери спільної творчості, світоглядного самовизначення, наповнення змістом людських інтересів, наданням існуванню загальнолюдської форми — життєлюбство і усвідомлення причетності до світу, єднання, гуманізм. Для включення освітнього змісту в буття необхідні інноваційні технології.

Необхідно враховувати, що освіта може дати ціннісні орієнтири, лише забезпечивши сукупність індивідуальних переживань буття та освітньої реальності людини, об'єднуючи і відмежовуючи значуще, істотне для всього людства і для конкретної людини. Необхідна організація освітньої діяльності, яка б породжувала ціннісне буття для кожного і формувала суб'єктивну здатність, за допомогою якої виражається цінність. Особливу роль у цьому відіграє оцінка діяльності, яка є засобом усвідомлення цінності, в ній розкривається єдність значення і сенсу змісту освіти та індивідуального буття. Співвіднесення наявних та набуття нових ціннісних смислів, на основі загальнолюдських нормативів, людської діяльності, допомагає людині набутти своєї автентичності, оскільки цінності в певному обсязі засвоюються індивідом у процесі освіти. Набуття людиною своєї автентичності є дуже складним завданням освіти так як автентичність існування людини виходить з можливості бути природним у стосунках, не ховатися за маски і ролями, мати мужність бути недосконалим і помилятися, а соціальні ціннісні норми часто нав'язують чужі йому ролі і поведінку. Головним способом вирішення цієї проблеми може бути в розумінні, не просто розумовій процедурі, в такому способі буття. Розуміння людини полягає в тому, щоб усвідомити спосіб свого існування, свого буття. Головне зрозуміти якою мірою і як вона бере участь у створенні свого життя, як вона переживає той чи інший момент свого існування. Такий підхід, гуманістичний за своєю суттю, передбачає відмову від поглядів, які ігнорують суб'єктивно-особистісну основу буття людини у всій її складності, суперечливості і невичерпності і визнає в людині потужний потенціал, часто прихованих і нереалізованих можливостей. Розуміння дозволяє зняти екзистенційний дефіцит у сучасної людини, проникнути глибше в її ціннісну, когнітивно-вольову сфери, охопити переживання, настрої і вітальну (життєву) силу, тобто людину в її цілісності.

Наступною умовою є врахування тієї обставини, що цінності людини існують на рівні свідомості і підсвідомості. Свідомості властиві тільки носії цінності разом з мірою цінності, яка і перетворює їх на бажане. Буття будь-якої речі як дійсної цінності досягається в емоційному, а

не в інтелектуальному акті. Тому освітні технології потрібно будувати як на раціональному, так і на ірраціональному рівні. Необхідно визнання трансцендентності буття, можливості освіти та розвитку у віртуальній реальності — особливому типі онтологічно самостійної реальності, яка існує тільки «тут» і «тепер» і створює людині видимість включеності у події. Віртуальний світ є потребою сучасності, є незвіданими просторами психіки, що характеризуються високим рівнем, віртуальні реальності сприяють самоактуалізації людини, розкривають нові грані людського досвіду і усвідомлення, є способом вияву сенсу власної екзистенції.

Нарешті, освіта повинна спиратися на базовий людський екзистенціал — духовність. Вона є відмітним способом його існування, і припускає наявність системи вищих потреб, ідеалів, інтересів, ціннісних орієнтацій. Стійкий духовний зв'язок між членами освітньої спільноти, коли норми, цінності, смисли спілкування створюються спільними зусиллями її учасників, максимально можливий у буттєвому представленні, протилежному по суті соціальній, формальній організованості людей. Для того щоб цей зв'язок відбувся, освітній простір необхідно доповнити простором душевного і духовного розвитку, неструктурованою неформальною спільністю. Духовність не може передаватися знаннями, це, в першу чергу, об'єктивно існуючі відносини між людьми, їх взаємодія та співпраця в сфері спільного буття.

Перебування людини в різних за культурою, способам спілкування і нормам спільнотах, дозволить вирішити ще одну освітню задачу — набуття ними особливого принципу існування, який з позицій екзистенційно- особистісного підходу є толерантністю. Освіта, побудована на визнанні множинності і різноманіття буття, неминучості співіснування відмінностей, на основі розширення власного досвіду людини шляхом залучення її до інших культур поглядам, докільню, самому собі неминуче приводить її до толерантності світу.

Сучасна онтологічна ситуація і реальні педагогічні обставини приводять до розуміння того, що якість освіти співвідноситься для людини з якістю життя, при повній відповідності до його буттєвої сутності й особистісних цінностей. Підвищення якості освіти бачиться у вирішенні існуючої нині проблеми розбіжності освіти з гуманістичними цінностями через його зв'язок із власне людськими проблемами, пошуком цінностей і смислів його буття.

Висновки. Особливістю сучасного періоду соціокультурного розвитку, позначеного як період постмодерну, є уточнення гуманістичної методології освіти, орієнтованої на людину в її цілісності, і обґрунтовує розвиток особистості як головної мети і найважливішого принципу сучасної освіти. Становлення гуманітарної методології освіти знаменує актуалізацію інноваційної практики діяльності вищих навчальних закладів, в основі якої людиноутворюючий і сенс життєвий процес, сутність якого полягає у створенні максимально сприятливих умов для розвитку творчого потенціалу, індивідуальних особливостей, духовності людини. Гуманістична методологія спирається на інтеграцію аксіологічних та онтологічних підходів в освіті, що створює теоретичну основу для зміцнення причинно-наслідкових зв'язків загальнолюдського та індивідуально особистісного. Тим самим гуманістична методологія відкриває шлях інноваційним пошукам в освіті, в яких основним орієнтиром виступає моделювання варіативних умов розвитку особистості та індивідуальності, подолання проблем особистісного, культурного, духовно-морального, громадянського та професійного самовизначення і самореалізації в новій соціокультурній ситуації.

Література:

1. Всемирная энциклопедия: Философия XX века. — М., 2002.
2. Габермас Ю. Философский дискурс Модерну. — К., 2001
3. Енциклопедія постмодернізму. — К., 2003.
4. Козловець М.А. Українська вища освіта в дискурсі глобалізаційних процесів// Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи: монографія /за ред. П.Ю.Сауха. — Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2011. — С.18-32.
5. Кремень В.Г. Освіта і наука в Україні — інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. — К.: Грамота, 2005. — С.59-60.

6. Слободчиков В.И. Основы психологической антропологии. Психология человека: введение в психологию субъективности. Учебное пособие для вузов. / В.И. Слободчиков, Е.И. Исаев. — М.: Школа — Пресс, 1995.

7. Субетто А.И. Этика педагогических инноваций, «Академия Тринитаризма» / А.И. Субетто. — М., 2004.

У статті розглянуто методологічні засади інноваційної виховної діяльності вищих навчальних закладів. Автор обґрунтовує необхідність інтеграції онтологічного, аксіологічного та культурологічного підходів у побудові інноваційної виховної діяльності вищих навчальних закладів.

Ключові слова: інноваційна виховна діяльність, інновації.

В статье рассмотрены методологические основы инновационной воспитательной деятельности высших учебных заведений. Автор обосновывает необходимость интеграции онтологического, аксиологического и культурологического подходов в построении инновационной воспитательной деятельности высших учебных заведений.

Ключевые слова: инновационная воспитательная деятельность, инновации.

The article describes the methodological foundations of innovative educational activities in higher education. The author substantiates the need for the integration of the ontological, axiological and cultural approaches in building an innovative educational activities in higher education.

Keywords: innovative educational activity, innovation.

УДК 373.5.016:51(073)

Л.Й. Наконечна, Л.Ф. Михайленко
м. Вінниця, Україна

ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МАТЕМАТИКИ

Актуальність дослідження. Ключова роль у системі освіти належить учителю. Саме тому для реалізації пріоритетних напрямів розвитку освіти особливе місце відводиться підготовці високоосвічених педагогічних кадрів, «... здатних до творчої праці, професійного розвитку, освоєння та впровадження наукоємних та інформаційних технологій, конкурентоспроможних на ринку праці» [1, с. 3].

Тенденції розвитку вищої освіти в Україні пов'язані з євроінтеграцією та потребують реформування структури та змісту освіти, технологій навчання, методичного та матеріального забезпечення. Процеси євроінтеграції зумовили перехід традиційної для країн колишнього Радянського Союзу знаннєвої парадигми освіти на компетентнісний підхід. О. Пометун зазначає, що під поняттям «компетентнісний підхід» розуміється спрямованість освітнього процесу на формування та розвиток ключових (базових, основних) і предметних компетентностей особистості. Результатом такого процесу має бути формування загальної компетентності людини, що є сукупністю ключових компетентностей, інтегрованою характеристикою особистості. Така характеристика має сформуватися в процесі навчання і містити знання, вміння, ставлення, досвід діяльності й поведінкові моделі особистості [2, с. 64].

Після проголошення в Раді Європи п'яти базових компетенцій (політичні та соціальні, культурні, комунікативні, інформативні та компетенції, що передбачають здатність оновлювати знання відповідно до умов, що змінюються) особливого звучання набувають проблеми, пов'язані з формуванням професійної компетентності майбутніх фахівців, зокрема, учителів.

Постановка проблеми. Аналіз науково-методичної літератури з проблеми формування компетентності фахівця дає змогу зробити висновок про існування різних тлумачень змісту поняття «професійна компетентність» та його структури. У структурі професійної компетентності вчителя більшість учених виділяють три складові: науково-теоретичну,